

**KONFERENZA DWAR L-ADEŻJONI
MAL-UNJONI EWROPEA
– REPUBBLIKA TAL-MOLDOVA –**

**Brussell, 12 ta' Ottubru 2026
(OR. en)**

**AD 81/1/26
REV 1**

LIMITE

CONF-MD 19

DOKUMENT TA' ADEŻJONI

Suġġett: POŻIZZJONI KOMUNI TAL-UNJONI EWROPEA
- Ġabra 3: Kompetittività u tkabbir inklużiv

NEGOZJATI TAL-ADEŻJONI

Ir-Repubblika tal-Moldova

POŻIZZJONI KOMUNI TAL-UE

(b'segwitu għall-Požizzjoni ta' Negozjar tal-Moldova AD 31/26 CONF-MD 6)

Ġabra ta' Negozjati: 3

Kompetittività u tkabbir inklużiv

Inkluż il-kapitoli 10 – It-trasformazzjoni diġitali u l-media, 16 – It-tassazzjoni, 17 – Il-politika ekonomika u monetarja, 19 – Il-politika soċjali u l-impjiegi, 20 – Il-politika dwar l-impriži u l-industrija, 25 – Ix-xjenza u r-riċerka, 26 – L-educazzjoni u l-kultura, u 29 – L-unjoni doganali

Din il-pożizzjoni tal-Unjoni Ewropea hija bbażata fuq il-pożizzjoni ġenerali tagħha għall-Konferenza mal-Moldova dwar l-adeżjoni (AD 11/24 CONF-MD 2), u hija soġġetta għall-prinċipji ta' negozjar approvati fiha, b'mod partikolari:

- kwalunkwe fehma espressa mill-Moldova jew l-UE dwar kapitolu speċifiku tan-negozjati bl-ebda mod ma hija ser tippregudika l-pożizzjoni li tista' tittiehed dwar kapitolu oħrajn;
- ftehimiet li jintlaħqu matul in-negozjati dwar kapitolu speċifiċi, anki dawk parzjali, ma jistgħux jiġu kkunsidrati bħala finali qabel ma jkun intlaħaq ftehim ġenerali għall-kapitolu kollha;

kif ukoll għar-rekwiżiti stipulati fil-punti 5, 12, 42, 49, 50, 51 u 52 tal-Qafas ta' Negozjar.

L-UE tteġġeg lill-Moldova tkompli bil-proċess ta' allinjament mal-acquis tal-UE u bl-implimentazzjoni u l-infurzar effettivi tiegħu, u b'mod ġenerali biex tiżviluppa diġà qabel l-adeżjoni, politiki u strumenti li jkunu kemm jista' jkun qrib dawk tal-UE.

L-UE tinnota li l-Moldova, fil-pożizzjoni tagħha AD 31/26 CONF-MD 6 taċċetta l-acquis tal-UE fil-qafas tal-Ġabra 3 kif fis-sehħ fis-7 ta' Ottubru 2026 u tiddikjara li ser tkun lesta timplimentah sad-data tal-adeżjoni tagħha mal-Unjoni Ewropea, minbarra għal oqsma fil-kapitolu 10 u 16, fejn il-Moldova talbet perjodi tranżitorji kif imnizzel hawn taht.

Bħala rispons globali għat-talbiet tal-Moldova għal perjodi tranżitorji u derogi, l-UE tfakkar fil-pożizzjoni ta' negozjar ġenerali tagħha li miżuri tranżitorji huma eċċezzjonali, għal żmien u ambitu limitati, u akkumpanjati minn pjan bi stadji definiti b'mod ċar għall-applikazzjoni tal-acquis tal-UE. Ma jridux jinvolvu emendi għar-regoli jew il-politiki tal-UE, iharbtu l-funzjonament korrett tagħhom, jew iwasslu għal distorsjoni sinifikanti tal-kompetizzjoni fis-suq intern.

1. Kapitolu 10 – It-trasformazzjoni diġitali u l-media

L-UE tilqa' l-**istruttura istituzzjonali** strutturata tajjeb tal-Moldova u l-livell għoli ta' **allinjament legali**. L-UE tinnota l-progress tal-Moldova fil-qasam tat-trasformazzjoni diġitali, b'mod partikolari fir-rigward tad-diġitalizzazzjoni tas-servizzi pubbliċi. L-UE tistieden lill-Moldova tiżgura mekkaniżmu ta' monitoraġġ robust biex issegwi l-progress li sar bħala parti mill-Istrateġija Nazzjonali tagħha għat-Trasformazzjoni Diġitali, abbażi tal-indikaturi tal-Indiċi tal-Ekonomija u s-Socjetà Diġitali (DESI) tal-UE. L-UE tinnota b'mod pożittiv il-ligi l-għdida tal-Moldova dwar iċ-ċibersigurtà, li tallinja parzjalment mad-Direttiva NIS2¹.

L-UE tinnota l-allinjament parzjali tal-Moldova mal-acquis tal-UE fil-qasam tal-**komunikazzjoni elettronika u t-teknoloġiji tal-informazzjoni**. L-UE tilqa' l-isforzi tal-Moldova fl-allinjament mal-Kodiċi Ewropew għall-Komunikazzjonijiet Elettroniċi² permezz tal-abbozz ta' Ligi tagħha dwar il-komunikazzjoni elettronika, u fl-istess hin l-UE qed thegġegħ lill-Moldova tagħmel aktar progress ukoll fit-traspożizzjoni tar-Regolament dwar l-Internet Miftuħ³ u l-Att dwar l-Infrastruttura tal-Gigabits⁴. L-UE tilqa' l-allinjament tal-Moldova mal-acquis tal-UE dwar ir-roaming, li ppermetta l-adeżjoni tagħha maż-żona tar-Roaming Daqslikiċu f'Pajjiżek, fl-1 ta' Jannar 2026. L-UE tissottolinja li l-Moldova għandha tiżgura allinjament shiħ mal-acquis tal-UE dwar l-imblukkar ġeografiku⁵ u forom oħra ta' diskriminazzjoni abbażi tan-nazzjonalità, il-post tar-residenza jew il-post tal-istabbiliment tal-klijenti fis-suq intern. Barra minn hekk, l-UE thegġegħ lill-Moldova timplimenta l-miżuri tas-Sett ta' Għodod għaċ-Ċibersigurtà tal-5G (permezz tal-ligijiet amministrattivi kollha meħtieġa) u tallinja ruħha mad-Deciżjoni dwar il-UHF⁶.

L-UE tinnota l-allinjament parzjali tal-Moldova mal-acquis tal-UE fil-qasam tas-**servizzi diġitali**. L-UE thegġegħ lill-Moldova tkompli bl-isforzi biex tallinja ruħha bis-shiħ mal-acquis tal-UE f'dan il-qasam.

¹ Id-Direttiva (UE) 2022/2555

² Id-Direttiva (UE) 2018/1972

³ Ir-Regolament (UE) 2015/2120

⁴ Ir-Regolament (UE) 2024/1309

⁵ Ir-Regolament (UE) 2018/302

⁶ Id-Deciżjoni (UE) 2017/899

L-UE tinnota l-allinjament parzjali tal-Moldova mal-acquis tal-UE fil-qasam tad-**data**. L-UE tistieden lill-Moldova ssahha l-isforzi tagħha biex tallinja mal-acquis tal-UE f'dan il-qasam, b'mod partikolari mal-Att dwar id-Data u l-Att dwar il-Governanza tad-Data.

L-UE tinnota l-allinjament parzjali tal-Moldova mal-acquis tal-UE fir-rigward tal-**fiduċja fid-digitali u ċ-ċibersigurtà**. L-UE thegħegħ lill-Moldova tagħmel progress għal allinjament shih mar-Regolament dwar il-Qafas tal-UE għall-Identità Digitali, u tallinja mas-sett ta' għodod tal-UE għaċ-ċibersigurtà tal-5G.

L-UE tinnota l-livell ta' allinjament parzjali tal-Moldova mal-acquis tal-UE fil-qasam tas-**servizzi tal-media awdjoviżiva**. L-UE tinnota li l-pjanijiet tal-Moldova huma konformi mal-oqfsa ta' politika tal-UE. L-UE thegħegħ lill-Moldova tkompli l-isforzi ta' riforma leġislattiva u istituzzjonali tagħha fl-oqsma tal-protezzjoni tal-ġurnalisti, l-indipendenza tar-regolatur tal-media, it-trasparenza tas-sjieda, u r-regolamentazzjoni tar-reklamar mill-istat. Barra minn hekk, l-UE thegħegħ lill-Moldova ssahha il-kapaċità amministrattiva tal-korpi regolatorji tagħha sabiex timplimenta u tinforza b'mod effettiv il-Kodiċi Awdjoviżiv. L-UE tistieden lill-Moldova tagħmel użu shih mill-Programm Ewropa Digitali.

L-UE tinnota li l-Moldova mhix allinjata mal-acquis tal-UE dwar is-**semikondutturi**. L-UE thegħegħ lill-Moldova tiehu l-passi neċessarji għall-allinjament.

L-UE tinnota li l-Moldova mhix allinjata mal-acquis tal-UE dwar l-**intelliġenza artifiċjali**. L-UE thegħegħ lill-Moldova tiehu l-passi neċessarji għall-allinjament. L-UE tilqa' l-fatt li l-Moldova għandha fis-seħh qafas legali u strateġiku għall-**glieda kontra l-korruzzjoni fil-qasam tat-trasformazzjoni digitali**. L-UE tistieden lill-Moldova ssahha il-kapaċità u ttejjeb l-infurzar. Jehtieg ukoll li tallinja l-proċeduri tal-ħatra għall-istituzzjonijiet regolatorji mal-istandards tal-UE.

L-UE tiehu nota tat-talbiet tal-Moldova għal perjodi tranżitorji għall-acquis dwar dan il-kapitolu. B'mod partikolari:

- a. il-Moldova titlob perjodu tranżitorju ta' 6 snin mid-data tal-adeżjoni jew sal-31 ta' Dicembru 2035 għall-implimentazzjoni shiha tal-Att dwar ir-Reżiljenza Ċibernetika (CRA).

L-UE tiehu nota tal-informazzjoni sottomessa b'appoġġ għat-talba. L-UE tipproponi li terġa' lura għal din it-talba fi stadju aktar tard tan-negożjati tal-adeżjoni. Sadanittant, l-UE tibqa' disponibbli biex tappoġġa lill-Moldova fl-isforzi tagħha għall-konformità mas-CRA.

- b. L-UE tinnota li, wara l-allinjament mal-acquis rilevanti għall-implimentazzjoni tas-Sett ta' Ghodod tal-UE għall-5G sa Diċembru 2027, il-Moldova titlob perjodu tranżitorju għall-eliminazzjoni gradwali tat-tagħmir tal-fornituri ta' riskju għoli min-networks eżistenti, abbażi ta' studju li twettaq fil-perjodu 2025-2026.

L-UE tipproponi li terġa' lura għat-talba wara li jkunu ġew ippreżentati r-riżultati tal-istudju.

- c. L-UE tinnota wkoll li l-Moldova tista' titlob perjodu tranżitorji addizzjonali għall-Att dwar l-IA, l-Att dwar id-Data, l-Att dwar il-Governanza tad-Data, u l-Att dwar iċ-Ċipep.

L-UE tipproponi li terġa' lura għal dawn it-talbiet fi stadju aktar tard tan-negożjati tal-adeżjoni. Sadanittant, l-UE tistieden lill-Moldova tavvanza fl-allinjament legali.

2. Kapitolu 16 – It-tassazzjoni

L-UE tinnota li l-qafas legali tal-Moldova huwa allinjat parzjalment mal-acquis tal-UE dwar it-taxxa fuq il-valur miżjud (VAT). L-UE tistieden lill-Moldova tallinja l-legiżlazzjoni nazzjonali tagħha dwar il-VAT mal-acquis tal-UE, b'mod partikolari billi tirrevedi l-eżenzjonijiet mill-VAT, id-definizzjoni ta' persuni taxxabbli, ir-regoli dwar il-post tal-provvista ta' servizzi, l-ambitu tal-eżenzjonijiet u t-tranzazzjonijiet b'rata żero, it-tnaqqis, l-iskemi speċjali obbligatorji, l-applikazzjoni ta' rati mnaqqsa ta' VAT, u billi tistabbilixxi sistema effettiva ta' rifużjoni tal-VAT, kif ukoll billi ssahha is-sistema tal-amministrazzjoni tal-VAT. Il-Moldova għandha tippreżenta (sa tmiem l-2026) pjan ta' azzjoni biex tallinja mal-acquis abbażi ta' evalwazzjoni sistemika tal-kostijiet u l-benefiċċji tal-inċentivi fiskali li jservu għanijiet strateġiċi ta' investiment u dawk li jimminaw il-ġbir tad-dhul u/jew ifixklu l-kompetizzjoni.

L-UE tissottolinja li l-Moldova għandha tallinja l-leġislazzjoni tagħha mal-acquis tal-UE dwar it-tassazzjoni fuq il-karozzi, il-ġbir tal-kapital u d-dazji tas-sisa fuq il-prodotti tal-enerġija; it-tabakk u l-alkoħol. Dan jinkludi l-adozzjoni u l-implimentazzjoni ta' kalendarju dwar l-allinjament gradwali mar-rati tad-dazju tas-sisa tal-UE fuq l-alkoħol, it-tabakk u l-prodotti tal-enerġija.

L-UE tiehu nota tat-talba tal-Moldova għal perjodi tranżitorji biex tikkonforma mal-acquis dwar il-VAT, u tfakkar li kwalunkwe devjazzjoni mis-sistema tal-VAT tal-UE fir-rigward tal-provvisti taxxabli u r-rati jista' jkollha effetti fuq ir-riżorsi proprji tal-Unjoni, li għalihom il-bażi tal-valutazzjoni jkollha tiġi aġġustata f'konformità mal-acquis rilevanti.

B'mod partikolari, il-Moldova titlob il-perjodi tranżitorji li ġejjin mill-acquis dwar il-VAT:

- a. Perjodu tranżitorju ta' **erba' snin** mid-data tal-adeżjoni fir-rigward tal-applikazzjoni tal-eżenzjonijiet tal-VAT, mingħajr dritt għal tnaqqis fuq il-bejgħ u l-lokazzjoni ta' art u l-proprjetà residenzjali. Il-Moldova tqis li din it-talba hija neċessarja sabiex jiġu evitati distorsjonijiet tas-suq u tiġi evitata zieda f'daqqa fil-prezzijiet tal-proprjetà immobbli, li tista' taffettwa b'mod negattiv l-affordabbiltà tal-akkomodazzjoni u l-istabbiltà tas-suq. Il-Moldova ssostni li l-arranġament tranżitorju propost jipprovdi ż-żmien neċessarju biex jiġu applikati mekkaniżmi ta' mitigazzjoni għal żidiet potenzjali fil-prezzijiet u biex jiġi kkumpensat l-impatt fuq il-livell reali tal-kapaċità tal-akkwist.

L-UE tistieden lill-Moldova tesplora l-possibbiltà ta' rati mnaqqa bħala alternattiva għal eżenzjoni. L-UE tqis li l-oġġettivi li jiġġustifikaw it-talba jistgħu jinkisbu billi jiġu żviluppati miżuri li huma konformi mal-acquis tal-UE dwar il-VAT. L-UE tfakkar li d-Direttiva dwar il-VAT diġà ttipprovdi ċerti eżenzjonijiet relatati mal-bini u l-art li jinsabu fuqha, u oħrajn relatati ma' art li ma nbniex. Il-kwalifika tal-art jew tal-bini tiddetermina t-trattament tal-VAT applikabbli. L-UE tiehu nota tal-għan li tiġi protetta l-akkomodazzjoni soċjali u kategoriji oħra. Madankollu, l-UE tqis li ma hija meħtieġa l-ebda deroga biex jintlaħaq dan l-għan fid-dawl tal-Artikolu 98(2)(a), u l-Anness III, il-punt (10) tad-Direttiva 2006/112/KE, li jistabbilixxu rati mnaqqa għas-settur tal-proprjetà immobbli bħala parti mill-politika soċjali. Għalhekk, l-UE tqis li ma huwa meħtieġ l-ebda arranġament tranżitorju addizzjonali peress li d-Direttiva dwar il-VAT ttipprovdi l-flessibbiltà neċessarja.

- b. Perjodu tranżitorju ta' **għaxar snin** mid-data tal-adeżjoni fir-rigward tal-applikazzjoni tal-VAT fuq **l-utilitajiet u l-provvista tal-elettriku għall-użu residenzjali**. Sabiex tiġi ffaċilitata tranżizzjoni bla xkiel u biex jingħata biżżejjed żmien lill-gvern biex jimplimenta appoġġ immirat għall-unitajiet domestiċi vulnerabbli, qed jintalab perjodu tranżitorju għall-eżenzjonijiet mill-VAT sal-2037. Il-Moldova tqis li din it-talba hija neċessarja biex il-kapaċità tal-akkwist tal-popolazzjoni tkun tista' taġġusta gradwalment. Barra minn hekk, biex jittaffa aktar l-impatt ekonomiku u soċjali taż-żieda fil-kostijiet tal-utilitajiet, il-Moldova kieku tapplika introduzzjoni gradwali ta' rata mnaqqsa tal-VAT ta' 5 fil-mija għall-utilitajiet fuq perjodu ta' tliet snin, mill-2037 sal-2039. Skont dan il-pjan, kull sena tip għdid ta' utilità jkun soġġett għar-rata mnaqqsa tal-VAT.

L-UE tqis li l-oġettivi li jiġġustifikaw it-talba jistgħu jinkisbu billi jiġu żviluppati miżuri li huma konformi mal-acquis tal-UE dwar il-VAT. L-UE tqis li talba għal eżenzjoni mill-VAT sal-2037 mhijiex neċessarja fid-dawl tal-Artikolu 98(2)(a), u l-Anness III, il-punti (2), (18) u (22) tad-Direttiva 2006/112/KE, li jipprevedu rati mnaqqsa għall-utilitajiet u l-provvista tal-elettriku u tal-ilma. Għalhekk, l-UE tistieden lill-Moldova tesplora l-possibbiltà li tapplika rati mnaqqsa bħala alternattiva għal eżenzjoni (li tista' twassal għal distorsjonijiet tal-kompetizzjoni) u timplimenta kalendarju biex tilhaq allinjament gradwali mal-valuri minimi tal-UE mingħajr dewmien. Barra minn hekk, l-UE tfakkar li skont id-Direttiva dwar it-Tassazzjoni fuq l-Enerġija, il-Kummissjoni tista' tawtorizza lil kwalunkwe Stat Membru jintroduci aktar eżenzjonijiet jew tnaqqis għal kunsiderazzjonijiet ta' politika speċifiċi. L-UE tistieden lill-Moldova tirrieżamina l-kalendarju propost tagħha għall-allinjament mal-acquis b'kont meħud ta' dawn il-konsiderazzjonijiet.

- b. Perjodu tranżitorju ta' **hames snin** mid-data tal-adeżjoni fir-rigward tal-applikazzjoni tal-VAT fuq **il-mezzi ta' produzzjoni u tagħmir agrikoli**. Matul dan il-perjodu, il-Moldova ser iżzomm l-eżenzjonijiet eżistenti sabiex tappoġġa lis-settur agrikolu fl-adattament għall-kundizzjonijiet tas-suq u fiskali tas-suq intern tal-UE. Il-Moldova tispjega li din il-miżura hija essenzzjali biex jiġu żgurati l-modernizzazzjoni tas-settur agrikolu, it-tnaqqis tal-kostijiet tal-produzzjoni għall-produtturi primarji, u t-tiżiħ tal-kompetittività fiż-żoni rurali. Il-perjodu tranżitorju ser jippermetti allinjament gradwali mad-Direttiva 2006/112/KE dwar il-VAT filwaqt li tiġi salvagwardjata s-sostenibbiltà soċjoekonomika tal-ekonomija agrikola tal-Moldova.

L-UE tqis li l-oġġettivi li jiġġustifikaw it-talba jistgħu jinkisbu billi jiġu żviluppati miżuri li huma konformi mal-acquis tal-UE dwar il-VAT. L-UE tistieden lill-Moldova tqis mill-ġdid it-talba tagħha u tikkunsidra miżuri ta' politika alternattivi biex tappoġġa s-settur agrikolu, b'mod partikolari, permezz tal-perċentwali ta' kumpens b'rata fissa tagħha skont l-iskema komuni b'rata fissa għall-bdiewa, b'mod li jkunu allinjati mad-Direttiva tal-VAT.

B'mod ġenerali, fid-dawl tar-raġunijiet ippreżentati hawn fuq, l-UE tistieden lill-Moldova tqis mill-ġdid it-talbiet (a) sa (c) tagħha għall-perjodu tranżitorju b'rabta mal-acquis dwar il-VAT.

Il-Moldova titlob ukoll il-perjodi tranżitorji li ġejjin mill-**acquis** dwar **is-sisa**:

- c. Perjodu tranżitorju ta' **hames snin** mid-data tal-adeżjoni fir-rigward taż-żieda gradwali tar-rata tad-dazju tas-sisa għad-diesel sabiex jintlaħaq il-livell minimu tal-UE ta' tassazzjoni applikabbli għall-fjuwils tal-magni ta' EUR 330 għal kull 1,000 litru, kif stabbilit skont id-Direttiva 2003/96/KE dwar it-Tassazzjoni fuq l-Energija.

L-UE tieħu nota tat-talba. L-UE tqis li l-kalendarju propost mill-Moldova għall-allinjament mal-acquis għandu jiġi rieżaminat fid-dawl tal-effetti transfruntieri possibbli ta' tali rati aktar baxxi qabel ma l-UE tkun tista' tieħu pożizzjoni dwar din it-talba. L-UE tistieden lill-Moldova timplimenta kalendarju biex tikseb allinjament gradwali mal-valuri minimi tal-UE fil-ħin u tipproponi li terġa' lura għat-talba wara li dak il-kalendarju jkun ġie rivedut.

Il-Moldova titlob ukoll il-perjodi tranżitorji li ġejjin mill-acquis dwar it-**tassazzjoni diretta** jiġifieri mid-Direttiva tal-Kunsill (UE) 2022/2523 fir-rigward tar-reġimi speċjali tat-taxxa skont iż-Żoni Ekonomiċi Hielsa (FEZ) u l-parks tal-IT tagħha:

- a. Perjodu tranżitorju ta' **hames snin** mid-data tal-adeżjoni fir-rigward tal-eliminazzjoni gradwali tar-reġim tat-taxxa taż-Żoni Ekonomiċi Hielsa (FEZ). Dan il-perjodu tranżitorju jkollu impatt fuq total ta' 52 operatur ekonomiku li jippermettilhom jikkonkludu l-operazzjonijiet eżistenti tagħhom kif ipplanat u kif miftiehem legalment mal-Gvern.

- b. Perjodu tranżitorju ta' **sitt snin** mid-data tal-adeżjoni fir-rigward tal-eliminazzjoni gradwali tar-regim tat-taxxa tal-parks tal-IT. Il-Moldova tispjega li dan ir-regim tat-taxxa kien maħsub bħala approċċ ta' darba applikabbli għal perjodu ta' żmien limitat, mill-2016 sa tmien l-2035. Hija tqis li l-perjodu tranżitorju huwa neċessarju biex ikunu jistgħu jinkisbu l-10 eżiti ekonomiċi previsti li huma fil-mira tal-implimentazzjoni ta' dan ir-regim preferenzjali.

L-UE tiegħu nota tat-talba. L-UE titlob lill-Moldova tipprovdi aktar informazzjoni dwar ir-regimi tat-taxxa applikabbli fil-FEZ u fil-Park tal-IT biex tkun tista' ssir konsultazzjoni futura tal-Grupp dwar il-Kodiċi tal-Kondotta (Tassazzjoni tal-Intrapriżi) biex jiġu vvalutati r-regimi tat-taxxa rilevanti u jiġi ċċarat li d-dispożizzjonijiet ma jikkostitwixxux regimi tat-taxxa preferenzjali dannużi jew karatteristiċi tat-taxxa ta' applikazzjoni ġenerali fil-kamp ta' applikazzjoni tal-Kodiċi tal-Kondotta. Barra minn hekk, l-UE titlob aktar informazzjoni dwar l-għadd ta' entitajiet omm apikali (UPEs) skont it-tifsira tal-Artikolu 3 tad-Direttiva tal-Kunsill (UE) 2022/2523 biex jiġi aċċertat jekk il-Moldova tistax possibbilment tagħżel applikazzjoni ttardjata tar-regola ta' inkluzjoni tal-introjt (IIR) u r-regola dwar il-profitti sottontaxxati (UTPR). L-UE tenfasizza l-fatt li bħala pajjiż kandidat, il-Moldova hija meħtieġa li tagħmel arrangamenti fir-rigward taż-Żoni Ekonomiċi Ħielsa (FEZ) u l-Parks tal-IT f'konformità mal-acquis tal-UE.

L-UE tfakkar li fil-qasam tat-tassazzjoni diretta, il-leġiżlazzjoni għad trid tiġi allinjata bis-sħiħ mal-acquis tal-UE, inkluż id-Direttiva dwar il-Mergers u l-Akkwisti⁷, id-Direttiva dwar il-Kumpaniji Prinċipali u Sussidjarji⁸, id-Direttiva dwar l-Imgħax u r-Royalties⁹, id-Direttiva Kontra l-Evitar tat-Taxxa (ATAD)¹⁰, id-Direttiva dwar il-Pilastru 2¹¹, id-Direttiva dwar il-Mekkaniżmi għas-Soluzzjoni tat-Tilwim (DRM)¹². L-UE tissottolinja li l-kontribwenti kollha li jeżerċitaw id-drittijiet tagħhom ta' moviment liberu skont it-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea jridu jkunu trattati indaqs, u kwalunkwe leġiżlazzjoni fiskali nazzjonali li tiddiskrimina kontra kontribwenti mhux residenti meta mqabbla ma' kontribwenti residenti trid tiġi eliminata mal-adeżjoni.

⁷ Id-Direttiva tal-Kunsill 2009/133/KE

⁸ Id-Direttiva tal-Kunsill 2011/96/UE

⁹ Id-Direttiva tal-Kunsill 2003/49/KE

¹⁰ Id-Direttiva tal-Kunsill 2016/1164/UE

¹¹ Id-Direttiva tal-Kunsill 2022/2523/UE

¹² Id-Direttiva tal-Kunsill 2017/1852/UE

L-UE tinnota li s-sistema tat-taxxa tal-Moldova għandha livell baxx ta' allinjament dwar il-kooperazzjoni amministrattiva u t-tassazzjoni u hija moderatament imħejjija fid-digitalizzazzjoni. L-UE tissottolinja l-ħtieġa li l-Moldova tiżgura kapaċità amministrattiva adegwata u l-integrità tal-Awtorità tat-Taxxa. L-UE tfakkar fil-ħtieġa li l-Moldova ssahħaħ l-isforzi biex tikseb interkonnessjoni u interoperabbiltà mas-sistemi fiskali tal-IT tal-UE. L-UE tilqa' l-fatt li l-Moldova għandha fis-seħh l-istrutturi u l-ghodod għall-prevenzjoni tal-korruzzjoni fis-sistema tat-taxxa. L-UE tissottolinja l-importanza tat-tkomplija tal-prevenzjoni u l-prosekuzzjoni ta' każijiet ta' korruzzjoni relatati mat-tassazzjoni. L-UE thegħgeġ ukoll lill-Moldova ssahħaħ is-sistemi ta' monitoraġġ ta' każijiet ta' korruzzjoni relatati mat-tassazzjoni u biex issahħaħ il-kapaċità tal-istituzzjonijiet tal-infurzar tal-liġi biex jinvestigaw u jwettqu prosekuzzjoni ta' dawn il-każijiet.

Kapitolu 17 – Il-politika ekonomika u monetarja

L-UE tilqa' l-fatt li, fir-rigward tal-politika monetarja, il-Moldova għandha livell għoli ta' allinjament mal-acquis tal-UE dwar il-projbizzjoni ta' aċċess privilegġat tas-settur pubbliku għall-istituzzjonijiet finanzjarji. L-UE tinnota li l-leġiżlazzjoni tal-Moldova hija parzjalment allinjata mal-acquis tal-UE dwar l-indipendenza tal-bank ċentrali u dwar il-projbizzjoni tal-finanzjament monetarju tas-settur pubbliku. L-UE tistieden lill-Moldova tieħu l-passi meħtieġa biex tiżgura konformità shiħa mal-indipendenza funzjonali, istituzzjonali, personali u finanzjarja tal-bank ċentrali. L-UE tissottolinja l-ħtieġa li l-Moldova żżid l-isforzi biex tiżgura li l-oġettivi tal-Bank Nazzjonali tal-Moldova (NBM) ikunu allinjati mal-acquis tal-UE, u biex tiggarantixxi l-indipendenza personali shiħa tal-gvernatur tal-NBM, u tal-korpi tat-tehid tad-deċiżjonijiet tal-NBM, u li l-Moldova tieħu wkoll passi biex teskludi l-interferenza governattiva jew parlamentari fejn jidhlu l-korpi u l-membri tal-NBM. L-UE tfakkar li l-Moldova jeħtieġ li tiżgura li l-NBM tikkonforma bis-shiħ mal-projbizzjoni tal-finanzjament monetarju u l-projbizzjoni tal-aċċess privilegġat.

Kif previst fil-Qafas ta' Negożjar, wara l-adeżjoni l-Moldova mhux ser issir minnufih parti miż-żona tal-euro u tal-Eurosistema.

L-UE tilqa' l-fatt li, fir-rigward tal-politika ekonomika, il-Moldova għamlet progress fit-tishih tal-governanza fiskali tagħha. L-UE tinnota l-allinjament parzjali tal-Moldova tal-leġiżlazzjoni nazzjonali mal-acquis tal-UE dwar il-previżjonijiet **makroekonomiċi**, il-kontabbiltà u l-istatistika, ir-regoli fiskali numeriċi, l-oqsfa baġitarji ta' terminu medju, l-istituzzjonijiet fiskali indipendenti, it-trasparenza tal-finanzi tal-gvern ġenerali, u l-proċedura ta' żbilanċ makroekonomiku. L-UE tenfasizza li huma meħtieġa aktar sforzi biex tittejjeb is-sistema tal-kontabbiltà pubblika u l-istatistika dwar il-finanzi tal-gvern tal-Moldova, biex tiġi stabbilita istituzzjoni fiskali indipendenti, u biex jissahħu l-proċess ta' tbassir makroekonomiku u baġitarju tagħha permezz ta' qafas ta' tbassir integrat u l-qafas baġitarju tagħha fuq terminu medju. L-UE tenfasizza li ser ikunu meħtieġa aktar sforzi biex jiġu żgurati l-puntwalità u l-kwalità tad-data rilevanti kollha skont il-proċedura ta' żbilanċ makroekonomiku. L-UE tissottolinja l-ħtieġa li l-Moldova tallinja l-leġiżlazzjoni u l-prattiki baġitarji tagħha mar-rekwiżiti stabbiliti fl-acquis tal-UE dwar l-oqsfa baġitarji nazzjonali. L-UE tilqa' l-fatt li l-Moldova għandha fis-seħh qafas leġiżlattiv u istituzzjonali biex **tiġi miġġielda l-korruzzjoni** fil-politika ekonomika u monetarja. L-UE tistieden lill-Moldova tagħmel progress fl-implimentazzjoni tagħha u fil-prevenzjoni tal-korruzzjoni u l-integrità tal-uffiċjali pubbliċi.

Kapitolu 19 – Il-politika soċjali u l-impjiegi

L-UE tinnota l-allinjament parzjali tal-Moldova mal-**Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali**. L-UE tinnota li l-Moldova hija impenjata għall-politika u l-prinċipji tal-UE li jiggwidaw il-politika soċjali tagħha u l-politika tagħha dwar l-impjiegi. L-UE tistieden lill-Moldova taħdem għal aktar allinjament mal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali, inkluż permezz tal-adozzjoni ta' strategiji ġodda, għodod għall-ġbir tad-data, u biex tiżgura li l-istrumenti kollha disponibbli jintużaw biex jippromwovu l-implimentazzjoni u l-kisba tal-oġettivi tal-Pilastru.

L-UE tinnota li l-Moldova hija parzjalment allinjata mal-acquis tal-UE dwar il-**liġi tax-xogħol**¹³ u thegħegħ lill-Moldova tallinja ruhha aktar miegħu. Huwa meħtieġ aktar allinjament fl-oqsma tal-informazzjoni, il-konsultazzjoni u l-parteciġazzjoni tal-ħaddiema, il-kundizzjonijiet tax-xogħol, il-hinijiet tax-xogħol u l-liġi tax-xogħol fit-trasport filwaqt li jeħtieġ li jitlesta l-allinjament mal-acquis tal-UE dwar it-trasferiment tal-imprizi. Il-Moldova ser ikollha bżonn tallinja mal-acquis tal-UE dwar l-istazzjonar tal-ħaddiema. L-UE tissottolinja l-ħtieġa li l-Moldova ssahħa il-kapaċitajiet amministrattivi għall-infurzar u l-ispezzjoni, filwaqt li tallinja mal-istandards internazzjonali tax-xogħol.

L-UE tinnota li l-Moldova biħsiebha twettaq valutazzjoni tal-impatt biex tiddetermina d-data tal-bidu għall-implimentazzjoni tad-Direttiva 2008/94/KE relatata mal-protezzjoni tal-impjegati fil-każ tal-insolvenza ta' min iħaddimhom.

L-UE tinnota l-allinjament parzjali tal-Moldova mal-acquis tal-UE dwar is-**sahħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol**. L-UE tinnota wkoll li huwa meħtieġ aktar allinjament mal-acquis tal-UE dwar is-sahħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol, inkluż mad-Direttiva Qafas, id-direttiva dwar it-tagħmir protettiv personali, id-direttiva dwar is-siti ta' kostruzzjoni temporanji jew mobbli, id-direttiva dwar l-industriji għall-estrazzjoni tal-minerali kemm fuq kif ukoll taħt l-art, id-direttiva dwar l-industriji tal-estrazzjoni tal-minerali permezz tat-tħaffir, kif ukoll direttivi li jkopru riskji speċifiċi inkluż aġenti kimiċi, bijoloġiċi u fiżiċi, bħad-direttiva dwar l-esponiment għall-vibrazzjoni, id-direttiva dwar il-korrimenti kkawżati minn oġġetti li jaqtgħu fis-settur tal-isptarijiet u tal-kura tas-sahħa, id-direttiva dwar ir-radjażzjoni ottika artifiċjali, id-direttiva dwar l-aġenti kimiċi, id-direttiva dwar l-asbestos fuq il-post tax-xogħol u d-direttiva dwar il-karċinogeni, il-mutaġeni jew is-sustanzi tossiċi għar-riproduzzjoni. Jeħtieġ li jitlesta l-allinjament mad-direttiva dwar it-tqandil manwali tat-tagħbija, id-direttiva dwar il-post tax-xogħol, id-direttiva dwar l-atmosfera splussiva, id-direttiva dwar l-esponiment għall-istorbju, id-direttiva dwar il-kampi elettromanjetiċi, id-direttiva dwar ir-raba' lista ta' valuri tal-limitu indikattivi ta' esponiment minħabba x-xogħol u d-direttiva dwar il-ħames lista tal-valuri ta' limitu indikattivi ta' esponiment okkupazzjonali. L-UE tfakkar ukoll li l-Moldova jeħtieġ li tallinja ruhha mad-Direttivi dwar ix-xogħol abbord bastimenti tas-sajd u t-trattament mediku abbord bastimenti. Il-Moldova jeħtieġ li tiżgura li fil-leġiżlazzjoni nazzjonali jiġu inkorporati wkoll l-aġġornamenti magħmula fid-Direttivi tal-UE dwar is-sahħa u sigurtà fuq il-post tax-xogħol. L-UE tinnota li l-Moldova għandha livell parzjali ta' thejjija rigward l-aspetti istituzzjonali tas-sahħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol. Jeħtieġ li ssahħa il-kapaċitajiet istituzzjonali għall-infurzar u l-ispezzjoni, filwaqt li tallinja mal-istandards internazzjonali tax-xogħol.

¹³ Għall-valutazzjoni tal-acquis tal-UE dwar il-kundizzjonijiet tax-xogħol, il-hin tax-xogħol u l-istazzjonar tal-ħaddiema fil-qasam tat-trasport bit-triq, ara l-pożizzjoni tal-UE dwar il-Ġabra 4, il-Kapitolu 14 (Trasport)

L-UE tinnota li l-Moldova għandha fis-seħh qafas istituzzjonali u legali bażiku għad-**djalogu soċjali**. L-UE tissottolinja l-hteġa li l-Moldova ssahha il-qafas istituzzjonali tagħha f'konformità mal-istandards u l-prattiki tal-UE dwar id-djalogu soċjali, ittejjeb id-djalogu soċjali kemm bipartitiku kif ukoll tripartitiku u tiżgura t-tishih tal-kapaċitajiet għas-shab soċjali.

L-UE tinnota li fir-rigward tal-**politika dwar l-impjiegi**, il-Moldova hija parzjalment allinjata mal-acquis tal-UE dwar il-qafas ġenerali għall-politiki dwar l-impjiegi, l-ekonomija soċjali u t-tranzizzjoni ġusta, kif ukoll dwar skemi ta' appoġġ għall-impjiegi u l-impjeg taż-żgħażaġh. L-UE tfakkar fil-hteġa li jissahhu aktar il-miżuri attivi tas-suq tax-xogħol u l-iskemi ta' appoġġ għall-impjiegi, speċjalment għaž-żgħażaġh, il-persuni qiegħda fit-tul u l-gruppi vulnerabbli, inkluż il-haddiema b'diżabilità. Il-Moldova għandha ssahha ukoll il-kapaċità istituzzjonali tagħha li twettaq dawn il-miżuri. Barra minn hekk, l-Aġenzija Nazzjonali tal-Impjiegi għandha tissahha u tithalla tkun tista' tirreagixxi għal bidliet strutturali fid-domanda għax-xogħol.

Fir-rigward tat-tranzizzjoni ġusta, l-UE tfakkar li l-Moldova jehtieg li tiżgura approċċ min-naħa tas-soċjetà kollha u ta' gvern shih meta timplimenta l-mitigazzjoni tat-tibdil fil-klima u l-adattament għalih tal-UE għall-2030 u, aktar importanti minn hekk, għall-2050, kif ukoll l-impenji għat-tnaqqis tal-emissjonijiet, b'attenzjoni partikolari mogħtija lill-impatt distributtiv tat-tranzizzjoni lejn in-newtralità klimatika fuq il-gruppi tal-popolazzjoni l-aktar vulnerabbli, filwaqt li hadd ma jithalla jibqa' lura.

L-UE tinnota li l-Moldova hija parzjalment allinjata mal-acquis tal-UE dwar l-aspetti istituzzjonali tal-**protezzjoni soċjali u l-inklużjoni soċjali**. L-UE tinnota wkoll li l-Moldova hija parzjalment allinjata mal-politika tal-UE dwar il-kura fit-tul, u l-protezzjoni u l-kura tat-tfal. L-UE tistieden lill-Moldova ssahha is-sistema ta' protezzjoni soċjali u ttejjeb l-aċċess għaliha, b'mod partikolari billi ttejjeb l-adeqwatezza, il-kopertura u l-immirar tal-benefiċċji soċjali, b'enfasi fuq it-tfal, l-unitajiet domestiċi b'introjtu baxx u l-persuni b'diżabilità, u billi timplimenta strateġiji komprensivi dwar it-tnaqqis tal-faqar u l-inklużjoni soċjali. L-UE tistieden ukoll lill-Moldova tagħmel progress fid-deistituzzjonalizzazzjoni u tippromwovi aktar l-għajxien indipendenti ta' persuni b'diżabilità, inkluż persuni akbar fl-età b'diżabilità u tfal b'diżabilità, f'konformità mal-prinċipji tal-UE dwar servizzi bbażati fil-komunità u d-drittijiet tat-tfal u tiżviluppa aktar is-servizzi tagħha għall-indukrar tat-tfal. L-UE tistieden lill-Moldova tiżgura aċċess ekwu u affordabbli għal servizzi ta' kura fit-tul ta' kwalità għolja għal dawk kollha li għandhom bżonnhom, flimkien ma' appoġġ għall-persuni li jindukraw b'mod informali.

L-UE tinnota li l-Moldova hija parzjalment allinjata mal-acquis tal-UE dwar **in-nondiskriminazzjoni**, u dwar it-trattament ugwali bejn in-nisa u l-irġiel fil-politika dwar l-impjiegi u dik soċjali. L-UE tistieden lill-Moldova tallinja aktar il-leġiżlazzjoni tagħha mal-acquis tal-UE u tiegħu miżuri biex tindirizza dawn il-kwistjonijiet, fost l-oħrajn id-differenza fil-pagi bejn il-ġeneri u s-sottorappreżentanza tan-nisa f'setturi ddominati mill-irġiel. L-UE tistieden lill-Moldova tiżgura l-implimentazzjoni tal-miżuri rilevanti u tiżgura ugwaljanza effettiva bejn in-nisa u l-irġiel fl-impjiegi u l-politika soċjali.

L-UE tinnota li l-qafas istituzzjonali u leġiżlattiv tal-Moldova huwa parzjalment allinjat mal-acquis tal-UE dwar il-**Fond Soċjali Ewropew**. L-UE tistieden lill-Moldova ttejjeb il-kapaċitajiet fi hdan il-korpi statali biex tiżgura li jkunu lesti għall-ġestjoni tal-FSE.

L-UE tinnota li l-Moldova għandha fis-seħh miżuri u programmi għall-**ġlieda kontra l-korruzzjoni fil-qasam soċjali u tal-impjiegi** u tenfasizza li l-implimentazzjoni u l-effettività ta' tali miżuri għandhom jiġu żgurati, flimkien ma' kooperazzjoni msahha fost l-aġenziji tal-infurzar tal-liġi. Huwa meħtieġ aktar allinjament mal-acquis tal-UE dwar il-protezzjoni tal-informaturi, flimkien ma' passi biex tittejjeb l-integrità u r-responsabbiltà fl-ispezzjonijiet tax-xogħol. Il-Kummissjoni tistieden lill-awtoritajiet Moldovani jagħtu prijarità lill-implimentazzjoni ta' salvagwardji u mekkaniżmi ta' sorveljanza kontra l-korruzzjoni, b'mod partikolari billi jsaħħu l-kapaċitajiet amministrattivi fl-istituzzjonijiet rilevanti kollha.

Kapitolu 20 – Il-politika imprenditorjali u industrijali

L-UE tinnota li l-Moldova hija parzjalment allinjata mal-**aspetti orizzontali tal-politika industrijali tal-UE**, b'mod partikolari dwar id-digitalizzazzjoni, it-tranżizzjoni ekoloġika, u r-reżiljenza. L-UE tistieden lill-Moldova tkompli ssegwi l-allinjament ma' dawn l-aspetti orizzontali, b'mod partikolari fl-oqsma tad-dekarbonizzazzjoni u s-sigurtà ekonomika. L-UE ttejjeg lill-pajjiż iktompli bl-isforzi tiegħu fil-promozzjoni tal-intraprenditorija soċjali u r-responsabbiltà soċjali korporattiva.

L-UE tissottolinja l-approċċ industrijali strateġiku estensiv tal-Moldova, immirat lejn l-investiment u l-iżvilupp speċifiku għas-settur reġjonali. L-UE tistieden lill-Moldova ssahha l-internazzjonalizzazzjoni tal-SMEs u l-gabriet permezz tal-partecipazzjoni akbar tagħhom fil-programmi tal-UE. L-UE tinnota li, fil-qasam tal-**politika u l-istrumenti tal-intrapriżi**, il-Moldova hija parzjalment allinjata mal-politika u l-istrumenti tal-UE għall-SMEs. Il-pajjiż wera l-eżistenza ta' qafas ta' politika u strateġija koerenti għall-SMEs. L-UE tissottolinja li l-Moldova jeħtieġ li tirrieżamina d-definizzjoni tagħha ta' SME. L-UE tistieden lill-Moldova tesplora l-opportunitajiet li jinsabu fil-Programm tas-Suq Uniku, inkluż inizjattivi dwar il-kooperazzjoni bejn il-gabriet, in-Network Enterprise Europe, u l-Erasmus għal Imprendituri Żgħażaġh. L-UE tistieden ukoll lill-Moldova tiżgura allinjament sħiħ mal-acquis tal-UE dwar il-pagamenti tard, peress li l-proposta għal Regolament tal-UE tibni fuq id-Direttiva dwar il-Flas Tard.

L-UE tinnota l-allinjament parzjali tal-Moldova mal-acquis tal-UE dwar inizjattivi industrijali speċifiċi. L-UE tistieden lill-Moldova ttejjeb aktar is-sostenibbiltà, b'mod partikolari fit-turiżmu, it-tessuti u l-kostruzzjoni, kif ukoll il-governanza tad-data u l-gbir tad-data fit-turiżmu. L-UE tistieden ukoll lill-Moldova żżid l-isforzi, speċjalment f'setturi fejn huwa meħtieġ aktar allinjament mal-acquis tal-UE, inkluż il-kostruzzjoni, l-estrazzjoni, il-materja prima kritika, id-difiża u l-industrija tal-azzar.

L-UE tilqa' l-fatt li l-Moldova għandha fis-seħh istituzzjonijiet u strateġiji biex tigġieled il-korruzzjoni fil-qasam tal-industrija u l-intrapriżi. L-UE tistieden lill-Moldova tkompli bl-isforzi fil-ġlieda kontra l-korruzzjoni, b'mod partikolari permezz tal-integrazzjoni tal-integrità tan-negozju fl-istrateġiji nazzjonali u l-pjattaformi reġjonali.

Kapitolu 25 – Ix-xjenza u r-riċerka

L-UE tilqa' l-fatt li fir-rigward tal-**politika dwar ir-riċerka u l-innovazzjoni**, il-Moldova hija assoċjata bis-sħiħ mal-Programm Qafas ewlieni għar-Riċerka u l-Innovazzjoni Orizzont Ewropa u tinsab fit-triq it-tajba biex tkompli żżid il-partecipazzjoni tagħha fil-Programm Qafas. Madankollu, l-UE tistieden lill-Moldova żżid il-partecipazzjoni tas-settur privat fil-programm, speċjalment dik ta' SMEs innovattivi.

L-UE tilqa' l-fatt li l-Moldova qed tagħmel progress tajjeb għall-integrazzjoni tagħha fiż-Żona Ewropea tar-Riċerka u għandha tkompli l-partecipazzjoni attiva tagħha fil-fora u l-azzjonijiet rilevanti taż-ŻER. L-UE tistieden lill-Moldova tkompli ssaħħaħ il-kapaċitajiet tagħha biex tintegra aktar fiż-Żona Ewropea tar-Riċerka, inkluż bl-eżistenza ta' qafas istituzzjonali nazzjonali komprensiv b'distribuzzjoni ċara tar-responsabbiltajiet, kif ukoll persunal adegwat. L-UE tistieden ukoll lill-Moldova żżid b'mod gradwali l-livell ta' investiment fir-riċerka u l-innovazzjoni, inkluż finanzjament pubbliku akbar.

L-UE thegħgeġ lill-Moldova tkompli l-ħidma tagħha biex timplimenta l-Istrateġija ta' Speċjalizzazzjoni Intelliġenti u l-Istrateġija Nazzjonali għall-Iżvilupp biex ittejjeb l-ekosistema tar-riċerka u l-innovazzjoni tagħha.

L-UE tfakkar li l-Moldova għandha ttejjeb ir-riżultati tat-Tabella ta' Valutazzjoni Ewropea tal-Innovazzjoni (EIS).

L-UE tilqa' l-fatt li l-Moldova għandha qafas legali u istituzzjonali biex **tiġġieled il-korruzzjoni fil-qasam tar-riċerka u x-xjenza**. L-UE tenfasizza li l-Moldova jeħtieġ issaħħaħ il-qafas u l-effettività tiegħu permezz tal-ġbir u l-analiżi sistematiċi ta' statistika relatata mal-korruzzjoni, detezzjoni mtejbja, u mekkaniżmi ta' sanzjonar, u tkompli l-monitoraġġ regolari biex tiżgura implimentazzjoni effettiva fil-qasam tar-riċerka u l-innovazzjoni.

Kapitolu 26 – L-edukazzjoni u l-kultura

L-UE tinnota l-allinjament parzjali tal-Moldova mal-acquis tal-UE dwar l-edukazzjoni u t-taħriġ. L-UE tilqa' l-interess tal-Moldova li tassoċja ma' Erasmus+. L-UE tissottolinja l-ħtieġa li l-Moldova żżomm baġit suffiċjenti għall-edukazzjoni f'konformità mal-ambizzjonijiet u l-miri tagħha. L-UE tistieden lill-Moldova tagħmel aktar sforzi fir-rigward tal-ġbir tad-data, l-użu tas-Sistema ta' Informazzjoni dwar il-Ġestjoni tal-Edukazzjoni għat-tfassil tal-politika, filwaqt li tiżgura interoperabbiltà shiħa fis-sottosetturi tal-edukazzjoni, u r-rapportar pubbliku regolari. L-UE tissottolinja l-ħtieġa li l-Moldova tagħmel aktar sforzi biex tiżgura l-aċċess għall-edukazzjoni u l-kura bikrija tat-tfal u s-sostenibbiltà tagħhom, u biex tiżgura aċċess kontinwu, inklużiv u affordabbli għal edukazzjoni u kura ta' kwalità għat-tfal kollha, inkluż f'żoni rurali u dawk mhux moqdija biżżejjed. L-UE tistieden lill-Moldova tagħmel aktar sforzi biex timplimenta edukazzjoni bbażata fuq il-kompetenzi, tappoġġa lill-ġhalliema u lill-ħarrieġa b'għodod u taħriġ adegwati sabiex jipprovdu taġlim ta' kwalità għolja b'mod effettiv, u biex issaħħaħ il-ħiliet diġitali.

L-UE tistieden ukoll lill-Moldova biex, fil-qasam tal-edukazzjoni għolja, timplimenta bis-shih l-impenji ewlenin ta' Bologna u tallinja ruħha mal-Komunikati ta' Tirana u ta' Ruma, b'mod partikolari fir-rigward tad-dimensjoni soċjali u l-valuri akkadeimiċi. L-UE tfakkar li l-Moldova trid tagħmel progress suffiċjenti biex tilhaq il-miri kif stabbiliti skont iż-Żona Ewropea ta' Edukazzjoni Għolja, u tistabbilixxi sistema ta' monitoraġġ li tittraċċahom b'mod affidabbli.

L-UE tinnota l-allinjament parzjali tal-Moldova mal-acquis tal-UE dwar l-**Edukazzjoni u t-Tahriġ Vokazzjonali** (VET) u l-ħiliet għall-impjegabbiltà u t-tagħlim tul il-ħajja. L-UE tissottolinja l-ħtieġa li l-Moldova tiżgura riżorsi suffiċjenti għall-ottimizzazzjoni tas-sistema tal-VET f'konformità mal-ħtiġijiet tas-suq tax-xogħol, biex ittejjeb il-parteeipazzjoni tal-bniet u l-gruppi vulnerabbli, inkluż it-tishih tal-kapaċitajiet u ż-żieda fl-għadd ta' għalliema tal-VET u t-titjib tal-kwalità tagħhom. L-UE tistieden lill-Moldova ssaħħaħ il-koordinazzjoni tat-tagħlim tul il-ħajja u tespandi l-opportunitajiet tiegħu. L-UE tistieden ukoll lill-Moldova tippromwovi l-użu tal-mikrokredenzjali u tikkunsidra li tibda kontijiet individwali tal-apprendiment. L-UE tilqa' l-fatt li l-Moldova hija membru tal-Alleanza Ewropea għall-Apprendistati, u tistieden lill-Moldova, permezz ta' din il-parteeipazzjoni, timplimenta r-Rakkomandazzjoni tal-Kunsill tal-2018 dwar qafas Ewropew għal apprendistati ta' kwalità u effettivi.

L-UE tilqa' l-progress tajjeb li għamlet il-Moldova fir-rigward taż-**żgħażaġh** filwaqt li tinnota l-allinjament parzjali tagħha mal-*acquis* rispettiv tal-UE. L-UE tistieden lill-Moldova tkompli tagħti prijetà lill-ħidma fost iż-żgħażaġh u l-parteeipazzjoni taż-żgħażaġh, u tkompli taderixxi mal-Aġenda Ewropea għall-ħidma fost iż-Żgħażaġh, bħala objettivi ċentrali. L-UE tistieden ukoll lill-Moldova tiżgura l-implimentazzjoni effettiva tal-objettivi strateġiċi fil-livelli nazzjonali u lokali.

L-UE tinnota l-allinjament parzjali tal-Moldova mal-*acquis* tal-UE dwar l-**isports** u tenfasizza li l-Moldova jeħtieġ tkompli l-allinjament leġislattiv mal-*acquis* tal-UE dwar l-isports u ssaħħaħ il-miżuri ta' integrità fl-isport, inkluż l-antidoping, il-governanza tajba, u l-prevenzjoni tal-logħob mixtri.

L-UE tinnota l-allinjament parzjali tal-Moldova mal-acquis tal-UE dwar il-**kultura**. L-UE tistieden lill-Moldova timplimenta l-Istrateġija Nazzjonali fil-Qasam tal-Kultura u l-Wirt Kulturali għall-2025-2035. L-UE tistieden lill-Moldova tadotta miżuri ċari, trasparenti u effettivi għall-protezzjoni tal-wirt kulturali u kontra t-traffikar tiegħu, u tiżgura l-infurzar tagħhom. L-UE tistieden lill-Moldova tkompli ttipprovdi lill-organizzazzjonijiet u lill-professjonisti kulturali u kreattivi b'opportunitajiet biex jikkooperaw mal-pari tagħhom fil-pajjiżi tal-UE, b'mod partikolari billi tipparteċipa fil-programm tal-UE biex jiġu appoġġati s-setturi kulturali u kreattivi. F'dan ir-rigward, l-UE tilqa' l-fatt li l-Moldova ffirmat ftehim għall-assoċjazzjoni tal-pajjiż ma' Ewropa Kreattiva, il-programm ewlieni tal-Unjoni biex jiġu appoġġati s-setturi kulturali u kreattivi, mill-1 ta' Jannar 2026, biex l-organizzazzjonijiet Moldovani mis-setturi kulturali u kreattivi jkunu jistgħu jibbenefikaw mis-sejthiet ippubblikati fil-qafas tal-programm.

L-UE tilqa' l-progress li għamlet il-Moldova fil-**glieda kontra l-korruzzjoni fl-edukazzjoni, iż-żghazagh, l-isport u l-kultura** fir-rigward tal-infurzar, il-bini tal-kapaċità istituzzjonali u r-responsabbiltà fis-setturi kollha.

Kapitolu 29 – L-unjoni doganali

L-UE tilqa' l-progress li għamlet tal-Moldova biex tallinja ruħha mal-acquis tal-UE dwar il-**leġiżlazzjoni doganali**. L-UE tiegħu nota pożittiva tal-livell għoli ta' allinjament tal-Kodiċi Doganali tal-Moldova mal-Kodiċi Doganali tal-Unjoni.

L-UE tissottolinja l-htieġa li l-Moldova tkompli tallinja l-**qafas legali** tagħha mal-acquis tal-UE f'dan il-qasam. B'mod partikolari, il-Moldova għandha tkompli tallinja l-leġiżlazzjoni nazzjonali tagħha mal-Kodiċi Doganali tal-Unjoni u mal-leġiżlazzjoni sekondarja korrispondenti kif ukoll ma' leġiżlazzjoni doganali oħra tal-Unjoni bħal dik dwar l-eżenzjonijiet mid-dazju doganali, l-infurzar doganali tad-drittijiet tal-proprjetà intellettuali, il-beni kulturali, il-flus kontanti, il-prekursuri tad-droga u l-beni b'użu doppju. Il-Moldova għandha tneħhi gradwalment id-dispożizzjonijiet tranżitorji previsti fil-Kodiċi Doganali tal-Moldova, inkluż id-dispożizzjonijiet dwar l-ipproċessar ta' merkanzija mhux domestika f'żoni ħielsa applikabbli għall-kumpaniji stabbiliti f'dawn iż-żoni qabel l-1 ta' Jannar 2024.

Fir-rigward tat-talba għal perjodu tranżitorju futur potenzjali relatata mar-reġim doganali għall-ipproċessar ta' merkanzija mhux tal-Unjoni f'żoni hielsa għar-residenti stabbiliti f'dawk iż-żoni qabel l-1 ta' Jannar 2024, l-UE tqis li tali deroga għal għadd limitat ta' kumpaniji mhijiex meħtieġa fid-dawl tal-Artikolu 247 tal-Kodiċi Doganali tal-Unjoni li jistabbilixxi l-proċeduri għall-immaniġġar ta' merkanzija mhux tal-Unjoni f'żoni hielsa biex tiġi żgurata superviżjoni doganali effettiva. Għalhekk, l-UE tistieden lill-Moldova tallinja l-proċeduri għall-ipproċessar ta' merkanzija mhux domestika f'żoni hielsa mad-dispożizzjonijiet fil-Kodiċi Doganali tal-Unjoni malajr kemm jista' jkun mingħajr eċċezzjonijiet għal kumpaniji speċifiċi.

L-UE tilqa' l-**kapaċità amministrattiva u operazzjonali** adegwata tal-Moldova biex twettaq il-kompiti doganali eżistenti tagħha. Bil-ħsieb li jiżiedu r-responsabbiltajiet u l-obbligi futuri li jirriżultaw mill-applikazzjoni tal-acquis tal-UE, l-UE tistieden lill-Moldova ssahha il-kapaċità amministrattiva u operazzjonali tagħha, inkluż il-qafas tagħha kontra l-korruzzjoni, fil-qasam doganali. L-UE tilqa' r-riorganizzazzjoni tas-Servizz Doganali bl-għan li tottimizza l-organizzazzjoni interna billi tiċċentralizza ċerti funzjonijiet bħall-analiżi tar-riskju, il-kontroll ta' wara r-rilaxx, u l-awditjar, u ttejjeb id-distribuzzjoni tal-kompiti u d-dmirijiet. L-UE tissottolinja l-ħtieġa li l-Moldova tkompli tawtomatizza l-proċessi doganali kif ukoll tiżviluppa u taġġorna s-sistemi tal-IT doganali tagħha, f'konformità mar-rekwiżiti tal-UE, biex tippermetti l-interoperabbiltà mal-ambjent doganali diġitali tal-UE. L-UE tfakkar fil-ħtieġa li l-Moldova tassinja riżorsi finanzjarji u umani suffiċjenti għall-iżviluppi tal-IT attwali u ppjanati kollha, inkluż dawk marbuta ma' evoluzzjonijiet ulterjuri tal-ambjent doganali diġitali tal-UE.

L-UE tilqa' l-fatt li l-Moldova għandha fis-seħh strutturi u miżuri għall-ġlieda kontra l-korruzzjoni għall-**ġlieda kontra l-korruzzjoni fil-qasam doganali**, iżda tenfasizza li dawn il-miżuri jeħtieġ li jissahhu bil-ħsieb tal-adeżjoni. L-UE tissottolinja l-ħtieġa li l-Moldova jkollha kapaċità amministrattiva u operazzjonali adegwata u li tiżgura l-integrità tal-amministrazzjoni doganali kif ukoll l-infrastruttura meħtieġa fl-uffiċċji doganali ċentrali u lokali tagħha biex timplimenta u tinforza l-leġiżlazzjoni doganali tagħha u biex tikkontrolla u tissorvelja b'mod effettiv il-movimenti transfruntieri.

L-UE tissottolinja l-importanza li tissaħħaħ il-kooperazzjoni mal-Uffiċċju Ewropew ta' Kontra l-Frodi (OLAF) u mal-Istati Membri tal-UE sabiex jiġu identifikati, investigati u miġġielda l-frodi doganali transfruntiera suspettata u attivitajiet illegali oħra.

* * *

Fid-dawl tal-istat attwali tat-thejjijiet tal-Moldova, u bil-kundizzjoni li l-Moldova tissodisfa l-punti ta' riferiment interim dwar il-Ġabra 1, l-UE tinnotta li, bil-fehim li l-Moldova għandha tkompli tagħmel progress fl-allinjament mal-acquis tal-UE u fl-implimentazzjoni tiegħu kopert mill-kapitoli li ġejjin, u mingħajr preġudizzju għal kwalunkwe kundizzjoni addizzjonali stabbilita fil-punti ta' riferiment ulterjuri definiti għall-Ġabra 3, dawn jistgħu jingħalqu proviżorjament biss ladarba l-UE taqbel li jkunu ntlahqu l-punti ta' riferiment li ġejjin:

Kapitolu 10 – It-trasformazzjoni diġitali u l-media

- Il-Moldova għandha livell avanzat ta' allinjament mal-acquis tal-UE fir-rigward tal-komunikazzjoni elettronika - inkluż id-dispożizzjonijiet dwar l-indipendenza tal-Awtorità Regolatorja Nazzjonali, dwar is-servizzi u s-swieq diġitali, il-fiduċja diġitali u ċ-ċibersigurtà, id-data, is-semikondutturi, l-intelliġenza artifiċjali u s-servizzi tal-media awdjoviżiva.
- Il-Moldova wriet li għandha kapaċità amministrattiva suffiċjenti biex tinforza l-leġiżlazzjoni nazzjonali allinjata mal-acquis tal-UE fl-oqsma tal-komunikazzjoni elettronika, is-servizzi u s-swieq diġitali, il-fiduċja diġitali u ċ-ċibersigurtà, id-data, is-semikondutturi, l-intelliġenza artifiċjali u s-servizzi tal-media awdjoviżiva. Saż-żmien tal-adeżjoni, il-Moldova tiżgura konformità shiħa mar-rekwiżiti tal-acquis dwar il-media biex tiżgura l-libertà u l-pluraliżmu tal-media. Il-Moldova tiżgura wkoll l-indipendenza shiħa tal-awtoritajiet regolatorji nazzjonali rispettivi, saż-żmien tal-adeżjoni.

Kapitolu 16 – It-tassazzjoni

- Il-Moldova għandha livell avanzat ta' allinjament mal-acquis tal-UE fl-oqsma li jirrikjedu allinjament ulterjuri, b'mod partikolari fit-tassazzjoni diretta u indiretta, inkluż il-VAT, id-dazji tas-sisa, it-tassazzjoni fuq il-karozzi, kif ukoll il-kooperazzjoni amministrattiva fil-qasam tat-tassazzjoni. Dan jinkludi l-adozzjoni u l-implimentazzjoni ta' skeda ta' żmien biex gradwalment ikun hemm allinjament mar-regoli tal-UE fl-oqsma tal-VAT u d-dazji tas-sisa fuq il-prodotti tal-enerġija, l-alkoħol u x-xorb alkoħoliku u t-tabakk manifatturat, filwaqt li jiġi żgurat l-allinjament mal-kamp ta' applikazzjoni, l-eżenzjonijiet, u r-rati minimi. Dan jinkludi wkoll l-adozzjoni u l-implimentazzjoni ta' regoli dwar l-iskambju ta' informazzjoni, il-ġlieda kontra l-abbuż u t-tassazzjoni tal-intrapriżi.
- Il-Moldova wriet li għandha kapaċità amministrattiva adegwata bi standards għoljin ta' integrità fl-awtorità tat-taxxa, kif ukoll l-infrastruttura meħtieġa kemm fil-livell ċentrali kif ukoll f'dak lokali biex timplimenta u tinforza l-leġiżlazzjoni tat-taxxa u biex tiżgura ġbir effettiv tat-taxxa u sforzi sostnuti biex tiġġieled il-korruzzjoni fl-awtorità tat-taxxa. Il-Moldova wriet li l-Uffiċċju Ċentrali ta' Kollegament u l-Uffiċċju Ċentrali ta' Kollegament tas-Sisa għandhom fis-seħh l-istrutturi u l-arrangamenti adatti biex mal-adeżjoni jkollhom persunal suffiċjenti u jkunu operattivi.
- Il-Moldova għamlet progress suffiċjenti fl-iżvilupp tas-sistemi ta' appoġġ tal-IT tal-awtorità tat-taxxa tagħha, inkluż dawk marbuta mal-interkonnettività u l-interoperabbiltà mas-sistemi rilevanti tal-UE - inkluż dawk għall-amministrazzjoni tal-VAT u tad-dazji tas-sisa - u fl-istabbiliment tas-sistemi tal-IT neċessarji għal kooperazzjoni amministrattiva fil-qasam tat-taxxa u l-iskambju ta' informazzjoni fil-qasam tat-tassazzjoni.

Kapitolu 17 – Il-politika ekonomika u monetarja

- Il-Moldova allinjat il-qafas legali tagħha mal-acquis tal-UE sabiex tiżgura l-indipendenza sħiħa tal-bank ċentrali, il-projbizzjoni tal-finanzjament monetarju tas-settur pubbliku, u aċċess privilegġat u biex tippermetti l-integrazzjoni tal-bank ċentrali tagħha fis-Sistema Ewropea ta' Banek Ċentrali.
- Il-Moldova allinjat il-qafas legali tagħha sabiex tikkonforma mar-rekwiżiti tal-UE dwar l-oqfsa baġitarji nazzjonali.

Kapitolu 19 – Il-politika soċjali u l-impjiegi

- Il-Moldova allinjat il-leġiżlazzjoni tagħha fl-oqsma tal-liġi tax-xogħol u tas-saħħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol mal-acquis tal-UE, u wriet li sal-adeżjoni ser ikun hemm fis-seħħ l-istrutturi amministrattivi u l-kapaċità ta' infurzar adegwati biex jiġi implimentat b'mod korrett l-acquis tal-UE dwar il-liġi tax-xogħol u dwar is-saħħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol, b'mod partikolari permezz tat-tishih tas-sistema ta' spezzjoni tax-xogħol.
- Il-Moldova allinjat ruħha mal-acquis tal-UE fir-rigward tal-protezzjoni soċjali u l-inklużjoni, u dwar in-nondiskriminazzjoni u dwar it-trattament ugwali bejn in-nisa u l-irġiel fil-qasam tal-impjiegi u fil-politika soċjali, u turi li sal-mument tal-adeżjoni ser ikunu fis-seħħ strutturi amministrattivi u kapaċitajiet amministrattivi u ta' infurzar adegwati.
- Il-Moldova wriet li għandha kapaċità adegwata biex tiżgura l-implimentazzjoni u l-infurzar effettivi tal-leġiżlazzjoni u tal-qafas ta' politika fl-oqsma tal-impjiegi u tal-politika soċjali, inkluz kapaċitajiet ta' ppjanar u operazzjonali, biex trawwem djalogu soċjali effettiv, kif ukoll biex tiżgura kapaċitajiet għall-ġestjoni futura tal-Fond Soċjali Ewropew.

Kapitolu 20 – Il-politika imprenditorjali u industrijali

- Il-Moldova stabbiliet u qed tibda timplimenta strateġija industrijali komprensiva f'konformità mal-politiki korrispondenti tal-UE.
- Il-Moldova wriet li għandha kapaċitajiet amministrattivi u livell ta' koordinazzjoni adegwati bejn il-ministeri u l-aġenziji kkonċernati.

Kapitolu 25 – Ix-xjenza u r-riċerka

- Il-Moldova wriet li għandha l-kapaċitajiet implimentattivi neċessarji biex tiżgura żieda fl-investiment fir-riċerka u x-xjenza, b'mod partikolari l-finanzjament pubbliku.
- Il-Moldova wriet li stabbiliet strutturi biex issaħħaħ l-ekosistemi tar-riċerka u l-innovazzjoni, inkluż l-implimentazzjoni tal-Istrateġija "Moldova Intelliġenti" 2024-2027, u miżuri biex ittejjeb il-kooperazzjoni bejn is-settur privat u dak pubbliku fir-riċerka u l-innovazzjoni.
- Il-Moldova timplimenta l-Programm Nazzjonali għar-Riċerka u l-Innovazzjoni 2024-2027, b'mod partikolari biex tappoġġa l-integrazzjoni ulterjuri fiż-Żona Ewropea tar-Riċerka.

Kapitolu 26 – L-edukazzjoni u l-kultura

- Il-Moldova wriet li stabbiliet il-qafas istituzzjonali u ta' politika meħtieġ, l-ippjanar baġitarju korrispondenti, u miżuri kontra l-korruzzjoni, bl-għan li tissodisfa l-oġettivi ta' politika tal-UE fl-oqsma tal-edukazzjoni u t-taħriġ, inkluż l-edukazzjoni u t-taħriġ vokazzjonali, iż-żgħażaġh, l-isports u l-kultura. Dan jinkludi miżuri biex jingħalaq id-distakk mill-miri stabbiliti fil-qafas taż-Żona Ewropea tal-Edukazzjoni, u progressivament il-bini ta' sistema ta' monitoraġġ affidabbli u interoperabbli li żżomm rendikont tal-eżiti fis-subsetturi kollha tal-edukazzjoni.

Kapitolu 29 – L-unjoni doganali

- Il-Moldova għandha livell avanzat ta' allinjament mal-oqsma li jirrikjedu allinjament ulterjuri, b'mod partikolari l-Kodiċi Doganali tal-Unjoni u l-leġislazzjoni sekondarja korrispondenti kif ukoll ma' leġislazzjoni doganali oħra tal-Unjoni bħall-eżenzjonijiet mid-dazju doganali u dwar l-infurzar doganali tad-drittijiet tal-proprjetà intellettwali, il-beni kulturali, il-flus kontanti, il-prekursuri tad-droga u l-beni b'użu doppju.
- Il-Moldova wriet li għandha kapaċità amministrattiva u operazzjonali adegwata bi standards għoljin ta' integrità u prestazzjoni tal-amministrazzjoni doganali kif ukoll l-infrastruttura meħtieġa fl-uffiċċji doganali ċentrali, reġjonali u lokali tagħha biex timplimenta u tinforza l-leġislazzjoni doganali tagħha, biex tikkontrolla u tissorvelja b'mod effettiv il-movimenti transfruntieri u biex tiżgura sforzi sostnuti biex tiġġieled il-korruzzjoni fis-settur doganali.
- Il-Moldova wriet progress suffiċjenti fit-tnejn u l-iżvilupp tas-sistemi doganali diġitali meħtieġa għall-implimentazzjoni tal-Kodiċi Doganali tal-Unjoni, u leġislazzjoni doganali oħra tal-Unjoni, permezz tat-tnejn u l-adozzjoni ta' strateġija nazzjonali tal-IT u pjan ta' implimentazzjoni għad-dwana u bl-iżgurar tar-riżorsi baġitarji u umani meħtieġa li jippermettu l-iżvilupp ta' dawn is-sistemi doganali diġitali u l-interoperabbiltà tagħhom mal-ambjent doganali diġitali tal-UE.

* *

Il-monitoraġġ tal-progress fl-allinjament mal-acquis tal-UE u l-implimentazzjoni tiegħu u l-istandards Ewropej rilevanti ser ikompli matul in-negozjati. L-UE tissottolinja li ser tagħti attenzjoni partikolari lill-monitoraġġ tal-kwistjonijiet speċifiċi kollha msemmija hawn fuq bil-ħsieb li tiżgura l-kapaċità amministrattiva tal-Moldova, il-kapaċità tagħha li tlesti l-allinjament legali fis-setturi kollha fil-qafas ta' din il-ġabra, kif ukoll li tagħmel aktar progress fl-implimentazzjoni u l-infurzar. Jeħtieġ li jiġu kkunsidrati b'mod partikolari r-rabtiet bejn din il-ġabra u ġabriet oħra ta' negozjati. Valutazzjoni finali tal-konformità tal-leġiżlazzjoni tal-Moldova mal-acquis tal-UE u l-istandards Ewropej rilevanti kif ukoll tal-kapaċità ta' implimentazzjoni tagħha tista' ssir biss fi stadju aktar tard tan-negozjati. Minbarra l-informazzjoni kollha li l-UE tista' tirrikjedi għan-negozjati f'din il-ġabra, u li għandha tiġi pprovduta lill-Konferenza, l-UE tistieden lill-Moldova ttipprovdi regolarment informazzjoni dettaljata bil-miktub dwar il-progress fl-implimentazzjoni tal-acquis tal-UE lill-Kunsill ta' Stabbilizzazzjoni u ta' Assoċjazzjoni.

Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet kollha ta' hawn fuq, il-Konferenza ser ikollha terġa' lura għal din il-ġabra f'mument xieraq.

Barra minn hekk, l-UE tfakkar li bejn is-7 ta' Ottubru 2026 u l-konklużjoni tan-negozjati jista' jkun hemm acquis tal-UE ġdid.